

РЕАКЦІЯ ЗМІ НА ЗАПИТИ СУСПІЛЬСТВА: НЕОЛОГІЗМИ В МАСМЕДІЙНОМУ ІСПАНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Іванна Хомицька

Львівський національний університет імені Івана Франка
бул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
yanita8@gmail.com

Описано неологізми іспанської мови з урахуванням їхніх функцій у суспільстві. Матеріал дослідження отримано методом суцільної вибірки із ЗМІ (здебільшого це електронні матеріали), які є джерелом фіксації назв нових понять. Масмедійна мова багата на префіксальні, суфіксальні неологізми, словоскладання та акроніми, більшість яких увійшли в повсякденний вжиток і не зафіксовані у словниках неологізмів.

Ключові слова: масмедійна мова, способи творення неологізмів, типи неологізмів, запозичення, словники.

На кожному етапі свого розвитку мова відповідає потребам суспільства у спілкуванні і в закріпленні результатів пізнання дійсності. Нові слова, словосполучення охоплюють і зовнішні, і іманентні новотвори, продиктовані позамовними реаліями. Сучасний світ сприяє творенню термінів, які відповідають новим матеріальним (винаходи, техніка, предмети) та інтелектуальним (вираження політичних, економічних, соціокультурних поглядів) поняттям.

Мета нашого дослідження – описати неологізми, які вживаються у мові ЗМІ. Для цього, систематизувавши ілюстративний матеріал, схарактеризуємо неологізми – слова, які виникають на запити суспільства. Джерельною базою послужили газети та щоденники, такі як *El País*, *El Mundo*, *ABC*, *La Razón*, *El Norte de Castilla (Valladolid)*, *Tribuna de Salamanca*, *Hoy (Extramadura)*, *Canarias*.

Словник іспанської мови *El Diccionario de la lengua española de la Real Academia (DRAE)* свідчить, що неологізм – це «слово, значення або новий поворот у мові» [1], *Espasa Кальпе* – «слово або спосіб вираження в мові», а *El Diccionario de uso del español de M. Moliner* – «слово або вираз, щойно введений у мову» [2].

ЗМІ як джерело неологізмів

Телебачення, радіо, газети, Інтернет нині є не лише джерелами інформації про події у світі, але й джерелом влади, інструментами впливу, контролю та інновації в іспанському суспільстві, важливим джерелом визначення і відображення соціальної реальності і навіть місцем, де формуються, зберігаються та виявляються культурні зміни і цінності суспільства та деяких груп людей.

Розглянемо кілька прикладів. **El río trae piedras de S. Ramírez (El País)**. Ця стаття була опублікована у відомому виданні «Ель Паїс» (13 грудня 2006 р.). У ній висловлено суб'єктивні судження про ідеологічну, політичну і моральну позиції журналіста, які можуть відображати основні напрями газети. Стаття багата на військово, політико-конституційну та економічну лексику: *victoria*, *líder*, *confrontación*, *reglas democráticas*, *deudores*, *balanza de pago*. Разом з ними функціонують запозичення з

англійської мови: *líder, dólares*, скорочення *FMI* (Fondo Monetario Internacional) (en inglés: International Monetary Fund, IMF), *ALCA* скороченням проекту (Area de Libre Comercio de las Américas), *Mercosur* (Mercado Común del Sur), неологізми, такі як *megaproyectos, geopolíticos, desprovistas, descrédito, efectividad* [3].

Una columna: Carta a los Reyes Magos de J. V. Beneyto (El País)

Ця колонка в газеті дещо менша і коротша за статтю і містить суб'єктивний, полемічний, подекуди гострий та іронічний коментарі. У період Різдва на свято Трьох Королів журналіст, немов у дитинстві, пише лист. У цьому листі просить не подарунків, а допомоги змінити світ, у якому живе, оскільки він повний несправедливості, байдужості, брехні, хоче покінчити з корупцією і з політичною владою, яка думає лише про свої інтереси. І тільки наприкінці просить дрібничку для себе. Текст багатий на запозичення, яких не прокоментовано, – *junior, neoccons*. Лексику статті становлять одиниці зі сфери економіки, права та політики: *empresario, chanchullos, negocio, corrupción, esfera pública, estructuras institucionales*. Часто J. V. Beneyto вживає префіксальні неологізми: *indignidad* (ганебність, низькість), *desmoralización* (деморалізація), *neoreaccionarios* (неореакціоністи), що є авторськими оказіоналізмами [3].

Лінгвістичні характеристики неологізмів

Проблеми творення неологізмів в іспаністиці розглянули Педро Ліра, Алмела Перес, Дж. Дубоа, Герреро Рамос та ін. Деякі іспаномовні лексикографи вважають, що появу нових слів можна пояснити теорією спрощення й адаптацією мов у міжмовному контакті [4], оскільки це своєрідний «дефект» мови.

Газетні тексти містять запозичення, особливо з англійської та французької мов: *reality show, airbag, top model, ballet, corsage*, семантичні кальки: *créditos*, з англ. *credit* замість *rótulos* о *firmas*, скорочення або акроніми: *SIDA, UEO* (*Unión Europea Occidental, CIA* (*Central Intelligence Agency*), евфемізми: *hostilidades* замість *guerra, incursiones aéreas (bombarderos), efectos colaterales (matanzas indiscriminadas)*, деривативні утворення: *balsa – balsadera – balsero – balsear, fax – faxear*, назви, утворені словоскладанням: *video+conferencia, tele (televisión)+basura*, а також аббревіацію, часткову або повну альтернацію слів тощо.

Серед неологізмів найбільшу групу становлять спортивні назви. Можливо, тому що 1992 р. в Іспанії відбулись Олімпійські ігри, які дали поштовх для впорядкування спортивної термінології та видання словників. Спортивні вирази трапляються у статтях політичного спрямування, які набули нових функціональних значень. Наприклад: *romper piernas* (ламати ногу – гірка перемога), *dar cancha* (надавати корт – віддавати перевагу, переважати), *tocar la lotería* (виграти лотерею – обійняти посаду), *echar un pulso* (поміряти силами – викликати на дебати).

Ми не зосереджуємось на всіх структурних типах неологізмів. Виокремлюємо лише деякі з них. Серед префіксальних неологізмів найчастотнішими є з префіксом **anti-**: *antianemia, antiarrugas, anticorrosión, antiamericanismo, antiboyerista, anticapitalista, anticonstitucional, anticonstitucionalidad, anticonstitucionalismo, antidemocracia, antidemocrático, antiespana, antifederal, antimedallismo, antimonárquico, antimonopolista, antiobrero* etc. Префікс **anti-** ефективний для опису понять у сфері політики. Juan Manuel García Platero [5], який вивчав цей префікс у мові журналістики, наголошує, що використання цього елемента досить поширене. Найчастіше терміни з цим компонентом трапляються в політичних статтях, інформуючи про протилежність властивостей чи абсолютну протилежність: *antiacné, anticaspá; antiabortista, anticonvencional*.

Поява неологізмів випереджує їхню фіксацію у словниках загальнозживаної лексики. Так, термін *antidemocrático* не зафіксовано у словнику DRAE92 (El Diccionario de la lengua española de la Real Academia), ми знайшли його лише у словнику неологізмів DVUA (Diccionario de voces de uso actual, Manuel Alvar Ezquerro) [6]. Неологізм *antiterrorista* («contrario al terrorismo», «que tiene por objeto combatir el terrorismo») теж не зафіксовано у DRAE, але він уже набув загального використання. Проте важко зрозуміти, чому наведено приклади: *antidoping* чи *antidopaje*, а слова *antiterrorista* немає [7].

Префікс *re-* в іспанській мові передає різні значення: відновлення (*recomponer, rehabilitar, renovar*); протидії (*resistir*); збільшення (*recargar, reconfortar, reciclar*); значення заперечення чи його протилежність (*reprobar, reprender*). Однак найчастіше він вживається у першому значенні, приєднуючись до основ дієслів, іменників, прикметників політико-економічної та побутової сфер (*realojar, replanteo, restructuración, reconstrucción, rehabilitación* тощо).

Лексема *refinanciación* відсутня у словнику DRAE92. Йдеться про термін, який перейшов з економіки в політику. Словники DGLE (*Diccionario general de la lengua española*) та DVUA (Diccionario de voces de uso actual) містять дефініцію, що це «*dia ta resultado refinanciación (повторного фінансування)*» [8; 6]. Термін має англійське походження (*refinancing*), характеризує економічну терміносистему.

Приблизно 22,5% суфіксальних неологізмів утворено за допомогою формантів *-ista* (*almunista, aragonesista, chetista*), *-ano*, які вказують на походження або зв'язок групи людей (*americano, boliviano*), *-ino* (*columbino*), твірними основами яких є антропоніми. Так, *joseantoniano* – прикметник, на який ми натрапили лише в DEA (Diccionario abreviado del español actual) de Manuel Seco. Автор пов'язує цей термін із José Antonio Primo de Rivera, засновником Іспанської Фаланги¹. Проте ця лексема вживається для характеристики тих осіб, які захищають або вдають, що захищають, територіальну цілісність Іспанії, тобто використовується проти того, що може видатися національним консерватизмом [9].

Низький відсоток семантичних неологізмів пояснюється труднощами їх виявлення, особливо за наявності спільнокореневих основ. Найчастотнішими є ті, які утворюються на основі метафори, а також процесів термінологізації чи спеціалізації загальнозживаних слів.

Тут визначимо вживання суфіксів конотативного характеру *-azo*, *-ito*: *monton-azo* «*monton + grande*» та *monton-c-ito* «*monton+ requieño*». Ці суфікси не змінюють ні денотації, ні категорії основи, до якої приєднуються. Наприклад: *sueldo* – *sueld-azo* «*sueldo + grande*», *caro* – *car-ito* «*caro + roso*». Але є суфікси, які змінюють значення слова, як *-illa*. Якщо додати цей афікс до слова *cama* утворимо слово *camilla*, яке не означає «маленьке ліжко», а «носилки» чи «кушетка для хворих», тобто відбудеться семантична лексикалізація. Приміром: *horca* (*вилу*) – *horquilla* (*шпилька*), *bomba* – *bombilla* (*лампочка*), *cola* (*черга, хвіст*) – *colilla* (*недопалок*), *descanso* (*відпочинок*) – *descansillo* (*сходова площа*). Отже, номінативна функція суфікса *-illa* жіночого роду є активнішою, аніж чоловічого [10].

¹ Іспанська Фаланга – крайня права політична партія в Іспанії. Заснував її в 1933 р. Хосе Антоніо Прімо де Ріверою, за часів режиму Франко – це єдина правляча партія. Після 1975 р. існує декілька партій і рухів, що претендують на монополієне право називатись фалангістськими.

Варто зазначити, що латинські суфікси порівняння вже не трапляються в сучасній іспанській мові, замість них – омонімічні утворення, зокрема *mejor*, *peor*, *mayor*, *menor*. Єдина морфема із значенням компаративності найвищого ступеня порівняння прикметника є **-ísimo(a)** чи її варіант **-érrimo(a)**: *grandísimo*, *buenísimo*, *paupérrimo*.

Префікс **tele-** означає «на відстані» в таких словах, як *teleobjetivo*, *telegrama*, а в *telenovela*, *teleradio* – словоскладання. Хоча *la tele* (la televisión) і *el tele* (el teleférico) є лексеми. Приклади: *telerealidad*, *telesistencia*, *telecentro*, *teletrabajo*. Те саме відбувається у словах з **auto-**. У словах *autocomplacencia*, *autoabastecimiento* афікс є префіксом, проте *autoescuela*, *autopista* є скороченим варіантом від слова *automóvil*, і тому ці слова утворені словоскладанням. Приклади: *autoconciencia*, *autoconocimiento*, *autoexigente*, *autotrasplante*, *autoimponer/se*, *autofinanciar/se*, *autoeliminación* (Уругвай) та *autoeliminar* (Перу).

Лексема **autoliquidación**, за словником DVUA, означає «зниження доходів, витрат тощо». Термін стосується економічного та політичного аспектів [6].

Зібрана для аналізу вибірка дозволяє виокремити типи неології: стилістичну, технологічну, соціальну та функціональну.

Стилістична неологія сприяє уникненню негативної конотації. Виникає за умови, коли деякі журналісти реалізують професійну манеру висловлювання. Наприклад: *invidente* (ciego), *moreno* (negro), *embarazo tardío* (primípara añosa).

У *технологічній неології* трапляються синоніми до уже відомих слів. Наприклад: *scanner*, *escáner* (замість *explorador*, *captador*), *servidor* (*procesador esclavo*). До нашої вибірки потрапили: *neurogénesis*, *fotoprotección*, *presoterapia*, *reflectografía*, *dendrocronología*, *fotoperiodismo* *fotoperiodista*, *fotogalería*, *megaproyecto*, *megapixel*, *megamarcha*, *megaevento*, *megaestrella*, *megacanje*, *microcredito*, *microempresa*, *microempresario* та *microespacio*.

Соціальну неологію формують назви, які відображають процес фемінізації. Наприклад, виникли нові слова на позначення жіночих професій: *la juez*, *la secretario*, *la municipal*. Разом з ними існують форми: *el chaval* / *la chavala*, *el municipal* / *la municipal*. З'явилися терміни: *sociosanitario*, *socioeducativo*, *sociopolítico*.

Juan Manuel García Platero вважає префіксальний спосіб творення слів найпоширенішим і придатним для творення технічних термінів [5].

Функціональна неологія засвідчує описові назви, які вживаються замість абстрактних. Їх ще також називають неологізмами чуття (відчуття). Ці терміни хоча і відомі, але щораз набувають нових значень, які не викликають у слухача або читача труднощів сприйняття. Як правило, такі відповідники взято з англійської мови.

Bocadillo (бутерброд) – *bocadillo* (защемлення м'язів)

Cocina (кухня) – *cocina* (місце, де ведуться конфіденційні справи)

Colchón (матрац) – *colchón* (те, що надає спокій та зручність)

Dinosuario (динозавр) – *dinosuario* (старша людина, яку поважають у колективі або у групі людей-однотумців).

Отже, оскільки ЗМІ реагують на запити суспільства, масмедійна мова багата на неологізми, продуктивні способи творення яких виявляє лінгвістична характеристика.

1. Real Academia española. Esbozo de una nueva gramática de la lengua española. – Madrid : Espasa Calpe, 1973.
2. Moliner M. Diccionario de uso del español / M. Moliner. – Madrid : Gredos, 1994.
3. El País [Електронний ресурс]. – Доступно з: <http://www.elpais.es>.

4. *Guerrero Ramos, Gloria* Neologismos en el español actual / G. Guerrero Ramos. – 2. ed – Madrid : Arco / Libros, 1997.
5. *Garcia Platero Juan Manuel*. El léxico de uso en el español contemporaneo : el lenguaje periodístico / Juan Manuel Garcia Platero // Tesis doctorales. – Málaga, 1997.
6. *Alvar Ezquerra, Manuel* Diccionario de voces de uso actual / M. Alvar Ezquerra. – Madrid : Arco / Libros, 1994.
7. Academia Española Diccionario de la lengua española. – Madrid, 1992.
8. Diccionario general de la lengua española. Vox. – Madrid, 2005.
9. *Manuel Seco, Olimpia Andres, Gabino Ramos*. Diccionario del español actual // Seco Manuel, Andres Olimpia, Ramos Gabino. – Madrid, 2005.
10. *Carmen Caballero Rubio, María del, Corral Hernández, Julia Beatriz* Integración de los sufijos apreciativos en los niveles avanzados de L2 [Електронний ресурс] / Carmen Caballero Rubio, María del, Corral Hernández, Julia Beatriz. – Доступно з: http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/08/08_0205.pdf (1997 p.).

MASS MEDIA REACTION TO SOCIETY DEMAND: NEOLOGISMS IN SPANISH MASS MEDIA DISCOURSE

Ivanna Khomytska

*Ivan Franko National University in Lviv,
vul. Universytetska, 1, Lviv, 79000, Ukraine
yanita8@gmail.com*

The article describes neologisms of the Spanish language taking into account their functions in the society. The research material was obtained by the method of continuous sampling from Spanish speaking media (mostly electronic materials) which are the source of new concept representation. Language of mass media is rich in prefixal and suffixal neologisms, compounds and acronyms, most of which have entered into everyday usage and are not recorded in dictionaries of neologisms.

Key words: mass media language, ways of neologism formation, types of neologisms, borrowings, dictionaries.

РЕАКЦИЯ СМИ НА ЗАПРОСЫ ОБЩЕСТВА: НЕОЛОГИЗМЫ В МАССМЕДИЙНОМ ИСПАНОЯЗЫЧНОМ ДИСКУРСЕ

Иванна Хомицька

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина
yanita8@gmail.com*

Описаны неологизмы испанского языка с учетом их функций в обществе. Материал исследования получен методом сплошной выборки из СМИ (в основном это электронные материалы), которые являются источником фиксации названий новых понятий. Массмедийный язык богат префиксальными, суффиксальными неологизмами, словосложениями и акронимами, большинство которых вошло в повседневный обиход и не зафиксировано в словарях неологизмов.

Ключевые слова: массмедийный язык, способы создания неологизмов, типы неологизмов, заимствование, словари.

Стаття надійшла до редколегії 04.10.2011
Прийнята до друку 25.10.2011